

RETTENS DOM (Første Afdeling)

6. april 1995 *

I sag T-143/89,

Ferriere Nord SpA, Osoppo (Italien), ved advokaterne Wilma Viscardini Donà, Padova, og Giuseppe Campeis, Udine, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Enrico Traversa og Julian Currall, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, bistået af advokat Alberto Dal Ferro, Vicenza, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: italiensk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, H. Kirschner, og dommerne C.W. Bellamy, B. Vesterdorf, R. García-Valdecasas og K. Lenaerts,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

Nærværende sag vedrører Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1, herefter benævnt »beslutningen«), hvorved fjorten producenter af armeringsnet blev pålagt en bøde for overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Det produkt, der er genstand for Kommissionens beslutning, er armeringsnet. Armeringsnet er præfabrikerede armeringer af glat eller profileret kold-

trukken ståltråd, som ved punktsvejsning i rette vinkler forbindes til et net. Det benyttes inden for næsten alle anvendelsesområder for armeret jernbetonkonstruktion.

- 2 Fra 1980 udviklede der sig inden for denne sektor på det tyske og franske marked samt Benelux-markedet en række aftaler og forskellige former for praksis, som ligger til grund for beslutningen.

- 3 Den 6. og 7. november 1985 foretog tjenestemænd fra Kommissionen i medfør af artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81, herefter benævnt »forordning nr. 17«), samtidigt og uden forudgående varsel kontrolundersøgelser hos syv virksomheder og to sammenslutninger af virksomheder, nemlig Tréfilunion SA, Sotralentz SA, Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL, Ferriere Nord SpA (Pittini), Baustahlgewebe GmbH, Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (Thibodraad), Bekaert NV, Syndicat national du tréfilage d'acier (STA) og Fachverband Betonstahlmatten eV. Den 4. og 5. december 1985 blev der foretaget yderligere kontrolundersøgelser hos ILRO SpA, G. B. Martirelli, Usines Gustave Boël NV (afdeling Trébos), Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA, Van Merksteijn Staalbouw BV og ZND Bouwstaal BV.

- 4 På grundlag af det materiale, som blev fundet ved kontrolundersøgelserne, og de oplysninger, som blev indhentet i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17, fandt Kommissionen, at de pågældende producenter fra 1980 til 1985 havde overtrådt traktatens artikel 85 ved en række aftaler og forskellige former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af leveringskvoter og priser for armeringsnet. Kommissionen indledte derfor proceduren i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17, og den 12. marts 1987 fremsendte den meddelelse af klagepunkter til de pågældende virksomheder. Virksomhederne har besvaret disse klagepunkter. Den 23. og 24. november 1987 fandt der en høring sted med deltagelse af repræsentanter for virksomhederne.

5 Efter afslutningen af denne procedure vedtog Kommissionen beslutningen. Det fremgår heraf (22. betragtning), at konkurrencebegrænsningerne havde form af en række aftaler og/eller samordnet praksis (herefter under ét benævnt »aftaler«) med det formål at fastsætte priser og/eller leveringskvoter samt at opdele markederne for armeringsnet. Aftalerne vedrørte forskellige delmarkeder (de franske og tyske markeder samt Benelux-markedet), men påvirkede samtidig handelen mellem medlemsstater, fordi der deltog virksomheder fra flere medlemsstater. Det anføres i beslutningen: »I det foreliggende tilfælde er der ikke så meget tale om en global aftale mellem samtlige producenter i alle de pågældende medlemsstater, som om et kompleks bestående af flere aftaler med til dels skiftende deltagere. Aftalekomplekset har dog ved at regulere de enkelte delmarkeder ført til en vidtgående regulering af en betydelig del af fællesmarkedet.«

6 Beslutningen har følgende ordlyd:

»*Artikel 1*

Virksomhederne Tréfilunion SA, Société métallurgique de Normandie (SMN), CCG (TECNOR), Société de treillis et panneaux soudés (STPS), Sotralentz SA, Tréfilarbeid SA, henholdsvis Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA (nu Steelinter SA), Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos, Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (nu Thibo Bouwstaal BV), Van Merksteijn Staalbouw BV, ZND Bouwstaal BV, Baustahlgewebe GmbH, ILRO SpA, Ferriere Nord SpA (Pittini) og G. B. Martinielli fu G. B. Metallurgica SpA har overtrådt EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, idet de i perioden fra den 27. maj 1980 til den 5. november 1985 i et eller flere tilfælde deltog i en eller flere aftaler og/eller samordnet praksis (karteller), som bestod i fastsættelse af salgspriser, begrænsning af afsætningen, opdeling af markederne og foranstaltninger med henblik på anvendelse af og kontrol med disse aftaler.

Artikel 2

De i artikel 1 nævnte virksomheder skal — såfremt de stadig er aktive inden for armeringsnet-sektoren i Fællesskabet — straks ophøre med de konstaterede overtrædelser (hvis dette endnu ikke er sket) og i fremtiden i forbindelse med deres armeringsnet-aktiviteter afholde sig fra enhver aftale eller samordnet praksis med samme eller lignende formål eller virkning.

Artikel 3

For de i artikel 1 anførte overtrædelser pålægges der nedenstående virksomheder følgende bøder:

- 1) Tréfilunion SA (TU) — en bøde på 1 375 000 ECU
- 2) Société métallurgique de Normandie (SMN) — en bøde på 50 000 ECU
- 3) Société des treillis et panneaux soudés (STPS) — en bøde på 150 000 ECU
- 4) Sotralentz SA — en bøde på 228 000 ECU
- 5) Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL — en bøde på 1 143 000 ECU
- 6) Steelinter SA — en bøde på 315 000 ECU

- 7) Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos — en bøde på 550 000 ECU

- 8) Thibo Bouwstaal BV — en bøde på 420 000 ECU

- 9) Van Merksteijn Staalbouw BV — en bøde på 375 000 ECU

- 10) ZND Bouwstaal BV — en bøde på 42 000 ECU

- 11) Baustahlgewebe GmbH (BStG) — en bøde på 4 500 000 ECU

- 12) ILRO SpA — en bøde på 13 000 ECU

- 13) Ferriere Nord SpA (Pittini) — en bøde på 320 000 ECU

- 14) G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA — en bøde på 20 000 ECU

...«

Retsforhandlinger

- 7 Sagsøgeren, Ferriere Nord SpA (herefter benævnt »Ferriere Nord«), har på denne baggrund ved stævning indgivet til Domstolens Justitskontor den 18. oktober 1989

anlagt nærværende sag med påstand om annullation af beslutningen. Ti af de treden andre virksomheder, beslutningen er rettet til, har ligeledes anlagt sag.

8 Ved kendelser af 15. november 1989 har Domstolen i medfør af artikel 14 i Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første instans (EFT L 319, s. 1) henvist denne sag og de ti andre sager til Retten. Sagerne er registreret under nummer T-141/89 — T-145/89 og T-147/89 — T-152/89.

9 Ved kendelse af 13. oktober 1992 har Retten besluttet at forene sagerne med henblik på den mundtlige forhandling, idet de har forbindelse med hinanden, jf. procesreglementets artikel 50.

10 Ved skrivelser indgivet til Rettens Justitskontor i perioden mellem den 22. april og den 7. maj 1993 har parterne besvaret de spørgsmål, Retten havde stillet dem.

11 På grundlag af svarene på spørgsmålene og den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

12 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under den mundtlige forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993.

Parternes påstande

13 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Beslutningen annulleres, for så vidt den vedrører sagsøgeren.
- Subsidiært ophæves den bøde, der er pålagt sagsøgeren, eller den nedsættes til et rimeligt beløb.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

14 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Frifindelse.
- Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Realiteten

15 Det bemærkes, at det anføres i beslutningen (23., 51., 159. og 160. betragtning), at sagsøgeren deltog i to serier af aftaler på det franske marked. Aftalerne omfattede

dels de franske producenter (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG og Sotralentz), dels de udenlandske producenter, som opererede på det franske marked (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale og Tréfilarbeid). Formålet med aftalerne var at fastsætte priser og kvoter med henblik på at begrænse importen af armeringsnet til Frankrig og at fastlægge proceduren for en informationsudveksling. Den første serie af aftaler blev gennemført fra april 1981 til marts 1982. Den anden serie af aftaler blev gennemført fra begyndelsen af 1983 til udgangen af 1984 og var formaliseret ved en »protocol d'accord«, som blev vedtaget i oktober 1983.

- 16 Sagsøgeren har fremført tre anbringender til støtte for sine påstande. Det første anbringende støttes på, at traktatens artikel 85, stk. 1, er blevet tilsidesat. Det andet anbringende støttes på, at artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 er blevet tilsidesat, og det tredje på, at der foreligger magtfordrejning.

Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 85, stk. 1

Parternes argumenter

- 17 Sagsøgeren har erkendt at have deltaget i de omhandlede aftaler, men har anført, at denne deltagelse »ikke konkret udgør en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1«.

- 18 For det første har sagsøgeren gjort gældende, at selskabet indtager en ubetydelig stilling på det franske marked på grund af de høje omkostninger i forbindelse med transport af armeringsnet, og fordi selskabets fabrikker ligger i det østlige Italien. På grund af selskabets ubetydelige stilling på det franske marked har dets deltagelse i aftalerne ikke haft nogen indvirkning hverken på konkurrencen eller på handelen mellem medlemsstater. Som bevis herfor har sagsøgeren henvist til, at aftalerne ikke

indebar en ændring i de italienske producenters samlede markedsandel, og selskabets eksport til Frankrig lå langt under den kvote, der var tildelt det.

- 19 Sagsøgeren har videre anført, at da aftalerne, således som Kommissionen har gjort gældende, medførte en stigning i priserne på det franske marked, har dette medført en forøgelse af handelen mellem medlemsstater og konkurrencen. De høje transportomkostninger, selskabet havde, gjorde, at det kun var på grund af de høje priser i Frankrig, at selskabet kunne komme ind på dette marked. Ifølge Domstolens praksis kan det forekomme tvivlsomt, om der foreligger en forstyrrelse af konkurrencen, hvis aftalen netop viser sig at være nødvendig for, at en virksomhed kan trænge ind på et område, hvor den ikke hidtil har virket, eller hvis aftalen har haft en gavnlig virkning på samhandelen (dom af 30.6.1966, sag 56/65 Société technique minière, Sml. 1965-1968, s. 211, org. ref.: Rec. s. 337).
- 20 I replikken har sagsøgeren bestridt rigtigheden af de oplysninger, Kommissionen har angivet i 25. betragtning til beslutningen, vedrørende den prisstigning, som aftalerne muliggjorde, og har anført, at Kommissionen ikke kan dække over, at aftalerne ikke har haft virkninger, ved at henvise til deres formål. Den italienske version af traktatens artikel 85 indebærer således, at aftaler kun er i strid med denne bestemmelse, hvis de både har til formål og til følge at begrænse konkurrencen.
- 21 Endvidere har sagsøgeren anført, at armeringsnet har en forholdsvis beskeden merværdi (20-25%) i forhold til overgangsproduktet, valstråd, som henhører under EKSF-traktaten. Prisen på armeringsnet afhænger derfor i høj grad af prisen på valstråd, således som Kommissionen har erkendt i anden betragtning til beslutningen. Konkurrencemargenen var således meget begrænset, hvorfor konkurrencen ikke kunne lide skade. Da aftalerne medførte en stigning i prisen på armeringsnet, var virkningen af disse i overensstemmelse med det ønske om en stigning i prisen på valstråd, Kommissionen gav udtryk for i forbindelse med sin reorganiseringspolitik inden for stålindustrien, idet prisen på valstråd steg på grund af stigningen i prisen på armeringsnet. Som producent af valstråd delte sagsøgeren Kommissionens ønske.

- 22 Kommissionen har med henvisning til 25. betragtning til beslutningen anført, at aftalerne som følge af fastsættelsen af priser og kvoter muliggjorde en betydelig prisstigning på det franske marked, hvilket medførte en ændring i konkurrencesituationen, idet markedet blev lønsomt selv for sagsøgeren. Der er ikke dokumenter, som støtter sagsøgerens opfattelse af, at den prisstigning, der blev konstateret på markedet, afviger fra, hvad der er anført i 25. betragtning til beslutningen.
- 23 Kommissionen har videre anført, at faldet i sagsøgerens eksport til Frankrig kun underbygger, at selskabet havde interesse i en betydelig stigning i priserne i Frankrig, navnlig for at selskabet kunne komme ind på et marked, der under normale konkurrencevilkår aldrig ville være virkelig lønsomt (Domstolens dom af 30.1.1985, sag 123/83, BNIC, Sml. s. 391). Kommissionen fastholder, at det ulovlige kartel i væsentlig grad ændrede samhandelen mellem Frankrig og Italien, idet formålet hermed var en form af »isolering« af det franske marked, hvilket skulle muliggøre en betydelig prisstigning. Under alle omstændigheder fremgår det af Domstolens praksis, at det ikke er nødvendigt at føre bevis for, at aftalerne har påvirket handelen mellem medlemsstater mærkbart, men det er tilstrækkeligt, at det bevises, at de kan have haft en sådan virkning (dom af 1.2.1978, sag 19/77, Miller mod Kommissionen, Sml. s. 131, præmis 15).
- 24 Endelig har Kommissionen anført, at de foranstaltninger, den har truffet med hensyn til visse EKSF-produkter, er uden betydning for den overtrædelse, sagsøgeren begik på markedet for armeringsnet. Det forhold, at Kommissionen har fastsat bestemmelser for markedet for disse produkter, gør ikke, at virksomhederne kan fastsætte priser og leveringskvoter for et andet produkt, som er omfattet af EØF-traktaten. Kommissionen har dog ved udmålingen af bøden (201. betragtning til beslutningen) taget behørigt hensyn til den indflydelse, prisen på armeringsnet har på prisen på valstråd.

Rettens bemærkninger

- 25 Det bemærkes indledningsvis, at sagsøgeren har erkendt at have tilsluttet sig de aftaler, der blev indgået mellem producenter af armeringsnet, og selskabet har ikke bestridt, at formålet hermed var at fastsætte priser og kvoter.
- 26 Ifølge traktatens artikel 85, stk. 1, er alle aftaler mellem virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, uforenelige med fællesmarkedet og forbudt, navnlig sådanne, som består i direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser eller af andre forretningsbetingelser og opdeling af markeder eller forsyningsskilder.
- 27 Det fremgår af bestemmelsen, at det afgørende spørgsmål er, om de aftaler, sagsøgeren deltog i sammen med andre virksomheder, havde til formål eller til følge at begrænse konkurrencen, og om de kunne påvirke handelen mellem medlemsstater. Det er således uden betydning, om sagsøgerens deltagelse i aftalerne på grund af selskabets ubetydelige stilling på det franske marked isoleret set kunne begrænse konkurrencen eller påvirke handelen mellem medlemsstater (Rettens dom af 17.12.1991, sag T-6/89, Enichem Anic mod Kommissionen, Sml. II, s. 1623, præmis 216 og 224).
- 28 Da der i de aftaler, sagsøgeren tiltrådte, blev fastsat priser og kvoter, var formålet med disse aftaler at begrænse konkurrencen, og aftalerne kunne påvirke handelen mellem medlemsstater. Med hensyn til perioden 1981-1982 er det i denne forbindelse tilstrækkeligt at bemærke, at sagsøgeren deltog i et møde, som blev afholdt i Paris den 1. april 1981 med deltagelse af de franske, italienske og belgiske producenter, og hvorunder der for en periode af tolv måneder fra april 1981 blev fastsat en kvote på 32 000/33 000 tons for de italienske producenter, heraf 4 000 tons for

sagsøgeren. Ved dette møde blev der ligeledes fastsat priser for de forskellige typer armeringsnet, rabatter, indtrængningsrabatter og forskellige former for informationsudveksling. Dette fremgår af et telex af 9. april 1981, som Ferriere Nord's og Martinelli's agent i Frankrig, Italmet, fremsendte til Martinelli (bilag 33 til beslutningen), af et memorandum af 9. april 1981 (34. betragtning til beslutningen) udarbejdet af Marie, direktør i Tréfilunion's afdeling for armeringsnet og fra 1983 formand for Association technique pour le développement de l'emploi du treillis soudé, af en af Tréfilunion udarbejdet tabel med overskriften »Import af armeringsnet fra Italien« (35. betragtning til beslutningen) og af en skrivelse af 4. maj 1981 fra Ferriere Nord's repræsentant, Cattapan, til François, Italmet (36. betragtning til beslutningen) vedrørende tiltrædelse af betingelserne i aftalen. Med hensyn til perioden 1983-1984 deltog sagsøgeren med andre italienske og franske producenter i et møde den 23. februar 1983, hvorunder der blev aftalt en fordeling af kvoterne (61% til de integrerede franske producenter, 19% til de ikke-integrerede franske producenter, 3% til Belgien, 7% til Tyskland og 10% til Italien) og en stigning i priserne (200-300 FF fra april 1983, 300 FF i juli). Dette fremgår af Cattapan's notater vedrørende mødet (53. betragtning til beslutningen) og af et notat fra CCG's repræsentant, Haller (54. betragtning til beslutningen).

29 Med hensyn til påvirkningen af konkurrencen er det korrekt, som sagsøgeren har anført, at prisen på armeringsnet i stor udstrækning afhænger af prisen på valstråd, men dette medfører ikke, at enhver mulighed for effektiv konkurrence på dette område er udelukket. Der var således levnet producenterne fornødent spillerum til en effektiv konkurrence på markedet. Aftalerne har således kunnet have en mærkbar virkning på konkurrencen (Domstolens dom 29.10.1980, forenede sager 209/78-215/78 og 218/78, Van Landewyck m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3125, præmis 133 og 153).

30 Endvidere er det med henblik på anvendelsen af traktatens artikel 85, stk. 1, ikke nødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkning, når det fremgår, således som det er tilfældet med de i beslutningen fastslåede aftaler, at formålet hermed er at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet (Domstolens dom af 11.1.1990, sag C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici mod Kommissionen, Sml. I, s. 45, summarisk offentliggørelse).

- 31 Sagsøgeren kan ikke påberåbe sig den italienske version af traktatens artikel 85 til støtte for, at Kommissionen skal føre bevis for, at aftalen både havde til formål og til følge at begrænse konkurrencen. Denne version kan således ikke have forrang frem for alle de øvrige sproglige versioner, hvori der er anvendt ordet »eller« og hertil svarende ord, og dette viser klart, at betingelsen er alternativ og ikke kumulativ, således som det er fastslået i Domstolens nævnte dom i sagen Société technique minière og siden har været fast retspraksis. Den ensartede fortolkning af de fællesskabsretlige bestemmelser indebærer således, at de fortolkes og anvendes i lyset af de versioner, der foreligger på de øvrige fællesskabssprog (Domstolens dom af 5.12.1967, sag 19/67, Van der Vecht, Sml. 1965-1968, s. 411, org. ref.: Rec. s. 445, på s. 456, og af 6.10.1982, sag 283/81, Cilfit og Lanificio di Gavardo, Sml. s. 3415, præmis 18).
- 32 Med hensyn til påvirkningen af handelen mellem medlemsstater bemærkes, at det efter traktatens artikel 85, stk. 1, ikke er nødvendigt, at de fastslåede konkurrencebegrænsninger faktisk har påvirket handelen mellem medlemsstater mærkbart, men kun, at det er bevist, at aftalerne kan have haft en sådan virkning (ovennævnte dom i sagen Miller mod Kommissionen, præmis 15).
- 33 Det bemærkes endvidere, at det forhold, at de sagsøgeren tilhørende fabrikker, der fremstiller armeringsnet, er placeret langt fra det franske marked, ikke i sig selv er til hinder for, at selskabet kan eksportere til dette marked. Sagsøgerens argumentation viser i øvrigt, at de aftaler, hvorved man forsøgte at forhøje priserne, kunne indebære en forøgelse af selskabets eksport til Frankrig og dermed påvirke handelen mellem medlemsstater.
- 34 Hertil kommer, at selv om det lægges til grund, at aftalerne, således som sagsøgeren har anført, ikke har medført en ændring i de italienske producenters samlede markedsandel, og at selskabets eksport lå langt under den kvote, det var blevet tildelt, kunne de fastslåede konkurrencebegrænsninger dreje handelsstrømmene bort fra den retning, de ellers ville have taget (ovennævnte dom i sagen Van Landewyck

m.fl. mod Kommissionen, præmis 172). Formålet med kartellerne var således at fastsætte kvoter for importen til det franske marked med henblik på at opnå en kunstig forhøjelse af priserne på markedet.

35 Det må herefter fastslås, på samme måde som det er sket i beslutningen, at sagsøgeren ved at tilslutte sig aftaler, som havde til formål at begrænse konkurrencen på fællesmarkedet, og som kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, har overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1.

36 Anbringendet forkastes således.

Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 17

37 Dette anbringende kan opdeles i fire led. Det første led vedrører spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren har handlet forsætligt eller uagtsomt. Det andet led vedrører den begrænsede rolle, sagsøgeren mener at have spillet, og det tredje led vedrører en tilsidesættelse af lighedsgrundsætningen. Endelig vedrører det fjerde led en utilstrækkelig hensyntagen til den økonomiske og retlige sammenhæng.

I — Manglende forsæt eller uagtsomhed

Parternes argumenter

38 Sagsøgeren har anført, at selskabet ikke har haft til hensigt at overtræde traktatens artikel 85, og at dets eneste formål med at deltage i aftalerne var at komme ind på det franske marked, hvilket ikke kunne ske uden en forhøjelse af priserne.

- 39 Sagsøgeren har videre anført, at da selskabet som stålproducent er omfattet af EKSF-traktaten, hvorefter der kan fastsættes bestemmelser om priser og kvoter, var selskabet ikke klar over, at de aftaler, det deltog i, var i strid med EØF-traktaten.
- 40 Kommissionen har anført, at det efter artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 på ingen måde er en betingelse for at pålægge en bøde, at vedkommende har haft til hensigt at begå en overtrædelse, men at der i øvrigt forelå en sådan hensigt i dette tilfælde. Sagsøgeren deltog således aktivt i forberedelsen, indgåelsen, fortolkningen og gennemførelsen af de ulovlige aftaler.

Retten's bemærkninger

- 41 Det bemærkes, at for at en tilsidesættelse af traktatens konkurrenceregler kan anses for forsætlig, er det ikke nødvendigt, at virksomheden har været vidende om, at den overtrådte reglerne, men det er tilstrækkeligt, at den ikke kunne være uvidende om, at dens adfærd havde til formål at begrænse konkurrencen (Domstolens dom af 11.7.1989, sag 246/86, Belasco m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2117, præmis 41, og af 8.2.1990, sag C-279/87, Tipp-Ex mod Kommissionen, Sml. I, s. 261, samt Retten's dom af 10.3.1992, sag T-15/89, Chemie Linz mod Kommissionen, Sml. II, s. 1275, præmis 350).
- 42 Når henses til, at der er tale om en meget alvorlig og åbenbar overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, navnlig litra a) og c), finder Retten ikke, at sagsøgeren kan gøre gældende, at selskabet ikke handlede forsætligt. Af samme grund kan sagsøgeren heller ikke gøre gældende, at selskabet som stålproducent normalt er omfattet af EKSF-traktaten og derfor ikke vidste, at aftalerne var i strid med EØF-traktaten.

43 Anbringendet kan således ikke tiltrædes.

II — Sagsøgerens begrænsede rolle

Parternes argumenter

44 Sagsøgeren har anført, at selskabet spillede en begrænset rolle, idet det alene tog de indgåede aftaler til efterretning og aldrig tog initiativet. Selskabet deltog ikke i aftalerne vedrørende Benelux-markedet eller i aftalerne vedrørende det tyske marked, og det skabte ikke noget kartel på det italienske marked.

45 Endvidere har sagsøgeren anført, at i modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, var Italmet, som forestod alle transaktionerne, ikke selskabets agent, men en selvstændig virksomhed.

46 Kommissionen har anført, at bøden fuldt ud er berettiget, når bl.a. henses til sagsøgerens størrelse og den betydning, selskabet havde for de ulovlige aftaler, navnlig ved at være talsmand for de italienske producenter og ved på en måde over for de franske producenter at være garant for, at de italienske producenter gennemførte aftalerne »korrekt«.

Rettens bemærkninger

47 Retten finder, at sagsøgeren — i modsætning til, hvad selskabet har anført — ikke blot tog de indgåede aftaler til efterretning, men at selskabet i visse tilfælde tog ini-

tiativet. Dette fremgår af de dokumenter, der er nævnt i 36.-45. betragtning til beslutningen, herunder et telex af 19. april 1982 fra Cattapan til Marie med forslag om forlængelse af aftalerne for 1982 (42. betragtning til beslutningen). Det anføres i telexet: »På grund af den fælles vilje til at forsøge at forbedre situationen i en sektor, der allerede er under pres som følge af den ringe efterspørgsel, tilsluttede de italienske producenter sig forslaget om en rabat på 325 FF under prislisten plus en mindre såkaldt indtrængningsrabat. De italienske producenter gav tilsagn om maksimale eksportmængder til Frankrig for månederne april, maj og juni på i alt 7 200 tons, dvs. tre gange 1 800 + 300 + 300, på den udtrykkelige betingelse, at ovennævnte prognoser holder stik og udvikler sig regelmæssigt ... Jeg tror, at jeg kan forsikre Dem om, at vort fælles mål er nået, og at vort fælles ønske er opfyldt. Følgelig anvendes de trufne afgørelser fra dags dato, da de er i overensstemmelse med vores aftale.«

48 Der er i beslutningen taget hensyn til, at sagsøgeren ikke deltog i overtrædelserne på Benelux-markedet og det tyske marked, idet det ikke anføres heri, at selskabet deltog i disse overtrædelser. Endvidere fastslås det ikke i beslutningen, at der blev indgået aftaler på det italienske marked. Sagsøgeren kan således ikke til støtte for, at den bøde, der er pålagt selskabet, skal nedsættes, gøre gældende, at den overtrædelse, selskabet begik, ikke var så grov.

49 Med hensyn til, at Italmet ikke var sagsøgerens agent, bemærkes, at de notater og telexer, der blev udvekslet mellem sagsøgeren og Italmet, ikke efterlader nogen tvivl om karakteren af de aftaler, sagsøgeren deltog i, bl.a. gennem Italmet (jf. bl.a. de dokumenter, der er nævnt i 36., 41., 42. og 43. betragtning til beslutningen), men også og navnlig uden om Italmet.

50 Sagsøgerens anbringende må herefter forkastes.

III — *Krænkelse af ligebehandlingsprincippet**Parternes argumenter*

- 51 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har fastsat den bøde, der er pålagt selskabet, alene på grundlag af dets omsætning vedrørende armeringsnet, hvilket er i strid med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, således som denne bestemmelse er fortolket af Domstolen i dom af 7. juni 1983, forenede sager 100/80-103/80, *Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen* (Sml. s. 1825). Ifølge denne dom skal der bl.a. også tages hensyn til den økonomiske gevinst, de deltagende virksomheder har kunnet opnå ved de ulovlige aftaler. Sagsøgeren har imidlertid ikke opnået nogen fortjeneste ved at deltage i aftalerne. Denne retsvildfarelse har medført, at Kommissionen har pålagt selskabet en bøde af en sådan størrelse, at den indebærer en forskelsbehandling i forhold til de bøder, der er pålagt de øvrige italienske virksomheder.
- 52 Kommissionen har anført, at den i dette tilfælde har anvendt de kriterier, der er fastlagt af Domstolen i den nævnte dom i sagen *Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen*. Den bøde, der er pålagt sagsøgeren, er ganske vist højere end den, der er pålagt de to andre italienske virksomheder, men dette skyldes navnlig sagsøgerens størrelse og den betydning, selskabet havde for de ulovlige aftaler. Sagsøgeren adskiller sig på disse punkter fra de øvrige italienske virksomheder.

Rettenes bemærkninger

- 53 Det bemærkes, at der ved udmålingen af den bøde, der er pålagt sagsøgeren, er taget hensyn til, at selskabet ikke opnåede nogen fortjeneste ved overtrædelsen. Kommissionen har således taget hensyn til, at fortjenesten på armeringsnet generelt er mindre tilfredsstillende (201. betragtning til beslutningen), og til virksomhedernes finansielle situation (203. betragtning til beslutningen). Endvidere kan det for-

hold, at der ikke er opnået nogen fortjeneste ved en overtrædelse, ikke være til hinder for, at der pålægges en betydelig bøde, idet bøderne ellers ville miste deres præventive virkning.

- 54 Retten finder, at det følger af det anførte, at Kommissionen ikke har fastsat den bøde, der er pålagt sagsøgeren, alene på grundlag af selskabets omsætning vedrørende armeringsnet. Omsætningen er ganske vist indgået som en blandt flere faktorer, og denne faktor har medvirket til, at sagsøgeren er blevet pålagt en bøde, som i absolutte tal er større end den, der er pålagt de øvrige italienske producenter, men denne fremgangsmåde er i overensstemmelse med, hvad Domstolen har fastslået i den nævnte dom i sagen *Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen* (præmis 120 og 121). Ifølge denne dom kan Kommissionen tage hensyn til, i hvor høj grad den pågældende virksomhed har kunnet påvirke markedet, navnlig på grund af dens størrelse og økonomiske stilling. Omsætningen vedrørende det pågældende produkt kan give et indtryk af virksomhedens størrelse og økonomiske stilling. At dette ikke er det eneste kriterium, Kommissionen har taget hensyn til, fremgår af, at sagsøgeren relativt set er blevet pålagt en mindre bøde (1%) end den, der er pålagt Martinelli (1,5%).
- 55 Med hensyn til, at sagsøgeren skulle have været udsat for en forskelsbehandling i forhold til ILRO, bemærkes, at det fremgår af Domstolens og Rettens faste praksis, at forudsætningen for, at der er tale om en krænkelse af ligebehandlingsprincippet, er, at sammenlignelige forhold er blevet behandlet forskelligt. Ifølge Kommissionen skyldes forskellen mellem den bøde, der er pålagt sagsøgeren, og den, der er pålagt ILRO, følgende forhold: ILRO overholdt ikke de indgåede aftaler, hvilket medvirkede til at svække kartellet, der har ikke kunnet føres bevis for, at ILRO tilskyndede til en forlængelse af de aftaler, der var indgået for 1981-1982, ILRO ydede Kommissionen bistand ved dens undersøgelser ved på afgørende måde at medvirke hertil, således som det blev præciseret i retsmødet (204. betragtning til beslutningen), ILRO var udsat for gengældelsesforanstaltninger fra de franske myndigheders side, og ILRO ophørte med at deltage i kartellet i maj 1984 (jf. 44., 64., 65. og 66. betragtning til beslutningen).

- 56 Det må herefter fastslås, at forskellene mellem ILRO's og sagsøgerens situation, som Kommissionen har redegjort for, er tilstrækkelige til at begrunde, at de to virksomheder er blevet behandlet forskelligt.
- 57 Sagsøgerens anbringende forkastes derfor.

IV — *Utilstrækkelig hensyntagen til den økonomiske og retlige sammenhæng*

Parternes argumenter

- 58 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen skulle have taget hensyn til den økonomiske og retlige sammenhæng i den sektor, der udgør det tidligere omsætningsled i forhold til fremstillingen af armeringsnet, dvs. sektoren for valstråd. Det er tæt forbindelse mellem armeringsnet og valstråd, der var undergivet en kvote- og prisordning. Denne forbindelse er *mutatis mutandis* den samme som den, der består mellem sukker og roer, og som blev behandlet i Domstolens dom af 16. december 1975, forenede sager 40/73-48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen (Sml. s. 1663). I denne sag fandtes der en fælles markedsordning for sukker, som gennem en pris- og kvoteordning skulle sikre en rimelig fortjeneste på råvaren, roer. I nærværende fandtes der også en »fælles markedsordning« vedrørende råvaren, valstråd, hvorved dette produkt direkte blev søgt beskyttet, men der er ikke fastsat bestemmelser for det forarbejdede produkt. Da der ikke var fastsat bestemmelser om levering og priser for det forarbejdede produkt, armeringsnet, var der fare for, at beskyttelsen af valstråd ikke ville være effektiv. For at udfylde dette hul i systemet fastsatte producenterne af egen drift deres egne regler. Retten bør derfor — på samme måde som Domstolen gjorde i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen — nedsætte bøden væsentligt, idet muligheden for anvendelsen af konkurrencereglerne i den omhandlede sektor var yderst begrænset.

- 59 Sagsøgeren har henvist til, at da kartellet medførte en stigning i prisen på armeringsnet, medførte det også en stigning i prisen på valstråd, hvilket var i overensstemmelse med det ønske, Kommissionen havde givet udtryk for.
- 60 Endelig har sagsøgeren anført, at Kommissionen ikke eller ikke i tilstrækkeligt omfang har taget hensyn til de formildende omstændigheder, bl.a. selskabets betydelige samarbejde ved Kommissionens undersøgelse og den væsentlige indsats, selskabet har ydet i forbindelse med reorganiseringen af stålmarkedet.
- 61 Kommissionen har anført, at som det udtrykkeligt fremgår af beslutningen (201. betragtning), har den ved udmålingen af bøden taget hensyn til situationen i sektoren for valstråd. Situationen for sukkermarkedet, som er beskrevet i den nævnte dom i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, er forskellig fra situationen for armeringsnet, idet der i dette tilfælde ikke fandtes nogen fælles markedsordning for armeringsnet. I den nævnte dom udtalte Domstolen, at »uanset hvilken kritik man kan rette mod et system, som medvirker til at opretholde en afskærmning af de nationale markeder, navnlig ved hjælp af nationale kvoter ... gælder konkurrence-reglerne ikke desto mindre for et reelt, om end residualt bestemt område«.
- 62 Endvidere har Kommissionen anført, at sagsøgerens samarbejde ved dens undersøgelse og ved reorganiseringen af stålmarkedet ikke går ud over, hvad der kræves efter de gældende regler.

Rettens bemærkninger

- 63 Med hensyn til den forbindelse, der er mellem armeringsnet og valstråd, må det indledningsvis fastslås, at Kommissionen har taget hensyn hertil (201. betragtning). Herudover kan sagsøgeren ikke påberåbe sig den nævnte dom i sagen Suiker Unie

m.fl. mod Kommissionen, idet denne sag vedrørte en situation, som på to punkter er grundlæggende forskellig fra den foreliggende. For det første var der tale om en fælles markedsordning for landbruget, der var fastsat i henhold til EØF-traktaten, mens der i dette tilfælde er tale om en pris- og produktionskvoteordning omfattet af EKSF-traktaten. For det andet var det i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen følgeproduktet, som var genstand for en fælles markedsordning, mens det i dette tilfælde er basisproduktet, som er omfattet af pris- og produktionskvoteordningen. De forhold, der forelå i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, og de, der foreligger i nærværende sag, er således økonomisk set grundlæggende forskellige, og sagsøgeren kan således ikke påberåbe sig denne dom.

- 64 Selv om det lægges grund, at gennemførelsen af de omhandlede aftaler indirekte medførte en stigning i prisen på valstråd, hvilket var et mål for Kommissionen, vil sagsøgeren ikke kunne påberåbe sig dette som en formildende omstændighed. Virksomheder kan således ikke påberåbe sig, at de pris- og kvoteaftaler, de indgår med hensyn til et produkt, indirekte har haft en positiv indflydelse på prisen på et andet produkt, som er omfattet af en af Kommissionen indført produktionskvoteordning, idet de i modsat fald på uacceptabel måde ville forstærke virkningen af kvoteordningen. Den kvoteordning for valstråd, Kommissionen indførte med hjemmel i EKSF-traktaten, var begrænset til dette produkt. Virksomhederne havde ikke ret til at udvide ordningen til et produkt, som er omfattet af EØF-traktaten, som f.eks. armeringsnet.
- 65 Endelig finder Retten ikke, at sagsøgerens samarbejde ved Kommissionens undersøgelse og ved reorganiseringen af stålindustrien går ud over, hvad der kræves efter gældende regler, og der er derfor ikke grundlag for at tage hensyn hertil som en formildende omstændighed.
- 66 Anbringendet kan således ikke tiltrædes.

Anbringendet om magtfordrejning

- 67 Sagsøgeren har anført, at beslutningen er udtryk for magtfordrejning, idet Kommissionen har fastslået en overtrædelse, som ikke forelå, og har pålagt selskabet en bøde, selv om betingelserne herfor ikke var opfyldt. Til støtte herfor har sagsøgeren gentaget de argumenter, selskabet har fremført i forbindelse med de to første anbringender.
- 68 Retten finder, at såfremt det antages, at en så ubestemt beskyldning kan anses for et anbringende, må det forkastes. En retsakt kan således kun antages at være udtryk for magtfordrejning, når det på grundlag af objektive, relevante og samstemmende indicier må antages, at der hermed udelukkende eller i overvejende grad er forfulgt andre hensyn end de angivne, eller at en fremgangsmåde, der særligt er fastsat ved traktaten for at imødegå konkret foreliggende vanskeligheder, er søgt omgået (Domstolens dom af 13.11.1990, sag C-331/38, Fedesa m.fl., Sml. I, s. 4023, præmis 24).
- 69 De argumenter, sagsøgeren har fremført til støtte for de to første anbringender, kan under ingen omstændigheder underbygge, at der skulle foreligge magtfordrejning, idet sagsøgeren ikke har påpeget, hvilket andet hensyn end det i beslutningen angivne Kommissionen skulle have forfulgt ved udøvelsen af den kompetence, der er tillagt den i traktaten.
- 70 Sagsøgte frifindes herefter.

Sagens omkostninger

- 71 I henhold til artikel 87, stk. 2, i procesreglementet pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, og Kommissionen har påstået selskabet tilpligtet at betale sagens omkostninger, dømmes sagsøgeren til at betale disse.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Første Afdeling)

- 1) **Kommissionen frifindes.**
- 2) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Kirschner

Bellamy

Vesterdorf

García-Valdecasas

Lenaerts

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. april 1995.

H. Jung

Justitssekretær

II - 944

H. Kirschner

Afdelingsformand

Indhold

Sagens faktiske omstændigheder	II - 921
Retsforhandlinger	II - 925
Parternes påstande	II - 927
Realiteten	II - 927
Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 85, stk. 1	II - 928
Parternes argumenter	II - 928
Rettens bemærkninger	II - 931
Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 17	II - 934
I — Manglende forsæt eller uagtsomhed	II - 934
Parternes argumenter	II - 934
Rettens bemærkninger	II - 935
II — Sagsøgerens begrænsede rolle	II - 936
Parternes argumenter	II - 936
Rettens bemærkninger	II - 936
III — Krænkelser af ligebehandlingsprincippet	II - 938
Parternes argumenter	II - 938
Rettens bemærkninger	II - 938
IV — Utilstrækkelig hensyntagen til den økonomiske og retlige sammenhæng	II - 940
Parternes argumenter	II - 940
Rettens bemærkninger	II - 941
Anbringendet om magtfordrejning	II - 943
Sagens omkostninger	II - 944
	II - 945